

VAJON IMRE főiskolai tanársegéd:

ADATOK A FELSŐTÁRKÁNYI-HALASTÓ FAUNÁJÁNAK ISMERETÉHEZ

(Térképvezérléssel és fényképpel)

(Közlemény az Egri Pedagógiai Főiskola Állattani Tanszékéről)

A Felsőtárkányi-tóban (1. térképvezérlés.) 1952-től alkalmi, 1955-től rendszeres gyűjtéseket és megfigyeléseket végeztem és párhuzamosan laboratóriumi kísérleteket is állítottam be. A tóba betelepített pisztángfajok és ezzel együttjáró hasznos produkció problémájával kapcsolatban kvantitatív és kvalitatív vizsgálatokkal kívánom a tó faunáját, illetve biocoenosisait feltárni. Előzetes közleményként számolok be az eddigi eredményekről. A fajokat részben a helyszínen, részben a laboratóriumban határoztam meg. Gyűjtéseim többi részének feldolgozása folyamatban van.

A tó helyrajzi viszonyai és állatai

A tavat az 50 m távolságban lévő Sziklaforrás táplálja. A forrás Felsőtárkánytól ÉK-re közvetlenül a falu mellett a Nagy-órom és Felsőtárkányi-órom DNY-i lejtőinek tövében triász mészkőből tör elő, tehát tipikus karsztforrás. Bő vize erőteljesen buzog a felszínre. Hőmérséklete SCHRETER adatai szerint 1913. VII. 6-án 10° C, 1918. VIII. 24-én 11° C, 1950. VII. 26-án 10,5° C. Mérésem szerint 1955. XI. 15-én 10,4° C, 1956. I. 10-én 8,2° C. Tehát télen, nyáron csaknem állandó hőmérsékletű.

A Felsőtárkányi-tó tulajdonképpen keskeny földzátonnyal elrekesztett két részből álló mesterséges halastó. A nagyobbik rész kiterjedése kb. 1,5 kh. A vizsgálat erre az I. sz. tóra vonatkozik. Ez szűk lefolyással közvetlen kapcsolatban van a tőle 20 m-re lévő és valamivel mélyebben elhelyezkedő kisebb II. sz. tóval. Az utóbbinak vize jóformán néhány m-es folyás után csatlakozik a Barátréti patakhoz.

A tó hőmérséklete 1952. X. 15-én 10,5° C. Alakja nem szabályos, de leginkább mégis ellipszisre emlékeztet. A tó közvetlen környékét hárs, (*Tilia* sp. L.), kőris, (*Fraxinus* sp. L.), vadgesztenye (*Aesculus hippocastanum* L.) és juharfák, (*Acer* sp. L.), valamint bodza (*Sambucus* sp. L.) és veresgyűrű (*Cornus sanguinea* L.) teszik változatossá és széppé.

Részlet a Felsőtárkányi-halastóból

tó vizének egy kis részét körülöleli a parthoz visszahajló fagyökér, amely félig kint van a vízből. Az állatok itt alig, vagy csak nagyon lassan mozognak. Rendszerint csoportokba verődnek.

A tó parti régiójában lévő vízinövények között a következő poloska-fajokra bukkanunk: a víziskorpiók családjának két faja él itt a víziskorpió (*Nepa rubra* L.) és a botpoloska (*Ranatra linearis* L.). A hanyattúszó poloskáknak egy fajtát, a hátónúszó poloskát (*Notonecta glauca* L.) találtam meg. Az említetteken kívül a molnárpoloskák (*Gerridae*) családjának tagjait figyeltem meg a víz felszínén.

Víziatkák közül a *Limnesia fulgida* KOCH-t és a közönséges víziatkát (*Hydrachna geographica* L.) gyűjtöttem be.

A tó gazdaságilag legjelentősebb állatai a sebespisztráng (*Salmo trutta marpha fario* L.) és a szivárványos pisztráng (*Trutta iridea* Gibb.). (A leírt állatok közül elsősorban a menyiségileg is túlsúlyban lévő *Cladocera*, *Copepoda* és *Amphipoda* fajok szolgálnak nagymennyiségű természetes táplálékot a halaknak.

Az utóbbi évekig a Felsőtárkányi-halastó, tógazdasági szempontból meglehetősen elhanyagolt volt. Ez a magyarázata annak, hogy az értékes pisztrángok majdnem teljesen kipusztultak a korlátlan halászat következtében. A közelmúltban az egri Erdőgazgatóság fokozottabb gondot fordított a tóra és annak értékes halaira. Halivadékok betelepítése, a tó állandó ellenőrzése és a halászati idő pontos betartása következtében a halak ismét tömegesen elszaporodtak. Ha a víz tükre csendes és nem háborgatja semmi a pisztrángokat, akkor azok feljönnek csaknem a víz felszínéhez, és a sok haltól valósággal sötétlik a víz felülete. A halak a horogra akasztott „csalít” nem nagyon „kapják”. Ez a tény is amellet szól, hogy a Felsőtárkányi-tóban sok a halak táplálékláncába beillő természetes állati táplálék.

A tó gazdag és változatos élővilágára való tekintettel állatainak tanulmányozása nemcsak tudományos, de gyakorlati jelentőségű is.

IRODALOM

1. Ábrahám A.—, Bende S.—, Horváth A.—, Megyeri J.: Adatok Putnok környékének hidrobiológiai viszonyaihoz. (Annales Biologicae Universitatum Hungariae 1951, Tomus I.)
2. Hortobágyi T.: Magyarország halastavainak mikrovegetációja. II. (Hidrológiai Közöny. 34. évf. 1954. 3—4. sz.)
3. Lukács D., Vajon I.: Jegyzetek a Bükk állatökológiai és állatföldrajzi viszonyaihoz. (Az Egeri Pedagógiai Főiskola Évkönyve I. 1955.)

4. Megyeri J.: A tavak nyári planktonjának összehasonlító vizsgálata. (Annales Biologicae Universitatum Hungariae Tomus II. 1952.)

5. Schréter Z.: A Bükk-hegység régi tömegének földtani és vízföldtani viszonyai. (Hidrológiai Közöny 34. évf. 1954. 9—10. sz.)

6. Varga L.: A mesterséges halastórsorozatok tagjainak egyedisége. (A Magyar Tudományos Akadémia Biológiai Osztályának Közleményei. I. köt. 2. sz.)

Indicia ad cognitionem faunae piscinae in Felsőtárkány

Sciripsit: Emericus Vajon.

(Publicatio cathedrae zoologiae Acad. Paedag. Agriensis).

Lacus in Felsőtárkány in montibus Bükk piscina arte facta, ex duabus partibus constans, obsoepta lingua angusta in altum excurrenti est.

In cursu spectationum in piscina et locis circumiacentibus ad id tempus 25 genera animalium definicimus. ut sequuntur: *Stetor roeseli* EHRB., *Stetor coeruleus* EHRB., *Hydra vulgaris* PALL., *Trichodina pediculus* EHRB., *Cylisticus convexus*, *Glosiphonia complanata* L., *Radix peregra* O. F. MÜLL., *Bythinella austriaca* FRNFLD., *Herpobdella octoculata* L., *Gammarus Roeseli* GERV., *Cyclops serrulatus* FISCH., *Cyclops strenuus* FISCH., *Cyclops viridis* JURINE, *Chydorus sphaericus* BAIRD., *Eucypris clavata* BAIRD., *Astacus astacus* L., *Dytiscus marginalis* L., *Gyrinus natator* L., *Nepa rubra* L., *Ranatra linearis* L., *Notonecta glauca* L., *Limnesia fulgida* KOCH., *Hydrachna geographica* L., *Salmo trutta morpha fario* L., *Trutta iridea* GIBB.

Inter animalia piscinae, quod ad oeconomiam publicam pertinet *salmones summae gravitatis sunt.*

Ex animalibus descriptis species Cladocera, Copepoda et Amphipoda quantitate superpondiam habentes magnam vim alimerti piscibus praestant.

Piscinae norro studere respectu et usus vitae, et disciplinae valde optandum videtur.